

Nedělní úvaha (kázání) na text knihy Exodus **v Lysé nad Labem, neděle Velikonoční, 31.3.2024**

Přechod Židů přes rudé moře, Ivan Aivazovsky, 1891, soukromá sbírka, zdroj: Wiki

Přechod přes moře

Egyptané je pronásledovali a dostihli je, když tábořili při moři, dostihli je všichni faraónovi koně, vozy, jeho jízda a vojsko. Mojžíš řekl lidu: „Nebojte se! Vydržte a uvidíte, jak vás dnes Hospodin zachrání. Jak vidíte Egyptany dnes, tak je už nikdy nevidíte. Hospodin bude bojovat za vás a vy budete mlčky přihlížet.“ Mojžíš vztáhl ruku nad moře a Hospodin hnal moře silným východním větrem, který vál po celou noc, až proměnil moře v souš. Vody byly rozpolceny. Izraelci šli prostředkem moře po suchu. Vody jim byly hradbou zprava i zleva. Egyptané je pronásledovali a vešli za nimi doprostřed moře, všichni faraónovi koně, vozy i jízda. Za jitřního bdění vyhlédl Hospodin ze sloupu ohnivého a oblakového na egyptský tábor a vyvolal v egyptském táboře zmatek. Způsobil, že se uvolnila kola jejich vozů, takže je stěží mohli ovládat. Tu si Egyptané řekli: „Utečme před Izraelem, neboť za ně bojuje proti Egyptu Hospodin.“ Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vztáhni ruku nad moře! Vody se obrátí na Egyptany, na jejich vozy a jízdu.“ Tak uviděl Izrael velikou moc, kterou osvědčil Hospodin na Egyptu. Lid se bál Hospodina a uvěřili Hospodinu

(Bible, exodus, 14. kapitola)

Doporučuji doplnit četbou Emauzských učedníků (L 24,13-35) či zpěvem písně 560 (NEZ).

Při desáté ráně egyptské byli Hebrejové „přeskočeni“, hebrejsky se to řekne „pesach“. Svátek Pesach (tj. svátek přeskočení), hod beránka, se slaví jako svátek oběti, při které se někdo blízky pro nás obětoval, abychom my mohli žít. V Ježíšově případě si to můžeme docela konkrétně a bez metafor představit i tak, že zlá moc v tehdejší Jeruzalému byla uspokojena zatčením a exemplárním potrestáním jednoho z nepohodlných. Ostatní Galilejci se rozprchli, ukryli se Ježíšovi učedníci i učednice. Prožili si noc hrůzy, překvapivě je však nikdo nesebral, nikdo u jejich dveří nezazvonil. Druhý den tak mohli přihlížet tomu, jak to za ně odnesl jejich milovaný rabi.

Také u hebrejských příbytků se smrt zastavila přede dveřmi, spokojila se s beránkem. Lid Hospodinův, lid Boží, byl přeskočen. Po noci plné obav a strachu, kdy nikdo nespál, přichází vykročení do neznáma. Na cestu či cesty, pryč z Egypta, pryč z Jeruzaléma. Ti, kdo odcházejí, však ještě nejsou tím, čím mají být. Izraelem či církví se teprve mají stát. Zápasícími za svou víru a za svého Boha se teprve stanou. Zatím jsou jen těmi, kteří byli přeskočeni. Ocitají se v nejistotě. V hebrejském případě na cestě pouští, v případě Ježíšových učedníků na cestě do práce a zaběhaných kolejí, v obou případech na cestě nepřátelským územím. Navzdory tomu, že noc hrůzy je za nimi, o žádné výhře se mluvit nedá. V příběhu knihy Exodus je to realisticky zobrazeno faraonem a jeho náhlým rozhodnutím vypořádat se s uprchlíky vojensky. De iure jsou stále na egyptském území, vydáni na milost a nemilost státní moci. Začíná boj o přežití.

Přichází velikonoční bod zvratu. V hebrejském příběhu přichází incident u moře, který mnozí starozákonníci považují za vlastní jádro příběhu o vyvedení z Egypta (např. M. Noth). Na událost lze pohlížet přitom vědecky nezaujatě a realisticky. Hebrejové dorazili k jakési laguně či jezeru, ve chvíli, kdy bylo mělké. Možná, že na dně byla vyvýšenina, obvykle zalitá vodou, ale čas od času čnějící nad hladinu, například když vál silný východní vítr. Je mnoho svědectví o podobných úkazech, a z oblasti Suez je známa historická perlička o samotném Napoleonovi, který málem při podobném přírodním jevu utonul. Pěšky putující Hebrejové v knize Exodus zkrátka získali oproti pronásledujícím egyptským vozům nečekanou výhodu. Egypťané si v zaslepené touze zmocnit se prchajících Izraelitů nevěšimli, že zajeli do bahna, kde se *kola jejich vozů uvolnila*, a ty se staly neovladatelnými. A pak stačilo málo, např. aby přestal vát vítr, a...

Zázrakem nemusí být nutně něco, co porušuje přírodní zákony. Zázračné se jeví spíš načasování, synchronicita, kontext celé události. Nejen k rozestoupení moře, ale i ke Kristovu vzkříšení, se dají najít vědecky racionální vysvětlení a s

termíny jako „kóma“ či „zdanlivé zastavení životních funkcí“ se v rámci Kristova ukřížování operuje minimálně od dob osvícenství. U obou jevů ale není zásadní, jak se seběhly, a bible se o podobné vysvětlení ani nepokouší. Zcela zásadní je, co se děje s účastníky děje. Je to, jako by naše běžné vnímání zcela ustoupilo do ústraní a my bychom věděli, že jsme se ocitli tváří v tvář něčemu mimořádnému, a cítili, že tomu musíme zůstat věrni po zbytek života. V tomto smyslu bylo ono rozestoupení Rákosového moře něčím jiným a hlubším než pouhým porušením přírodních zákonů. Bylo právě oním transformativním momentem, kdy lidé, slovy bible, *uvěřili Hospodinu* (Ex 14,31) a kdy sami sebe začali chápat jako *lid, který si Bůh získal* (Ex 15,16).

Do stejného ranku jako rozestoupení moře tak patří i sekání se Vzkříšeným. Také ono zásadně mění situaci tím, že mění účastníky setkání. Obracejí se na svých cestách, vrací se do společenství stejně obrácených, vzniká církev. Často se říká, že křesťanská víra se rodí pod prázdným křížem či před prázdným hrobem. Já bych to tak neřekl. Spíš bych to vyjádřil tak, že víra se potvrzuje při setkání se Vzkříšeným. Přesněji: Víra a věrnost jsou předpokladem setkání, při kterém se rodí církev. Ve víře a věrnosti byla přečkána noc hrůzy, aby se následně do věci vložil Bůh a skrze setkání se svými věrnými a věřícími zcela zásadně změnil jejich život. Rozpoznání Hospodina v záchraně v rozestoupeném moři je stejného charakteru jako rozpoznání Boha v setkání se vzkříšeným Kristem. Obě události lze chápat jako ústřední události Velikonoc, nikoli však pro svůj zázračný charakter. Obě události totiž zásadně mění životní situaci účastníků. Za největší zázrak není nutné považovat vzkříšení, ale to, že na jeho základě lidé změni svůj život.

V obou událostech jsou věřící Boží děti zprvu pasivní, pouze přihlížejí nečekaným událostem, pouze rozpoznávají Boha tam, kde už jej nečekali. A v obou událostech se posléze chápou své nové role aktivně. Ve starozákonním podání je to pak skutečně aktivní boj, to když nedlouho po průchodu vodou vstoupí Hebrejové v ozbrojený střet s dalšími protivníky, Amálekovci. *Tu přitáhl Amálek, aby v Refidimu bojoval s Izraelem*, pokračuje příběh Izraelců po průchodu mořem. A *Mojžíš rozkázal Jozuovi: „Vyber nám muže a vyjdi do boje proti Amálekovi. I porazil Jozue Amáleka a jeho lid ostrím meče* (Ex 17). Hospodin za svůj lid bojoval s Egypťany, aby se posléze tento lid stal bojující či zápasící za svého Boha, a samotný termín zápasu se stal jménem i charakteristikou v označení Izraele (zápasící). Stejně tak se vzkříšený Boží syn setkává se svými učedníky, aby ti se posléze stali setkávající či scházející se

skupinkou, společenstvím či shromážděním, tj. cizím slovem církvi¹. Podstatou Velikonoc není zázrak. Je jím setkání a změna. Obrácení.

Rozdělení či rozestoupení moře je nabito významy. Před průchodem vodami jsou Hebrejové ještě na egyptském území, vydáni na milost a nemilost faraonovi. Projitím se ale dostávají na území, kde nad nimi už nepanuje žádný lidský vládce, ale Bůh. Geograficky je tak naznačeno, že musí být překročena určitá hranice, pokud chceme vstoupit do nového způsobu bytí.

Velikonoce však mají také časový rozměr. Je v nich jasně ohraničeno „před“ a „po“. Před průchodem jsou Hebrejové pasivními příjemci Boží milosti, aby se posléze stali jejími aktivními zvěstovateli; před průchodem jsou konfrontováni s Boží vůlí, aby ji posléze prosazovali ve svých životech.

Průchod rozpolcenými vodami má také charakter smlouvy. Ve starověkém Kanaánu se při uzavírání smlouvy rozřízlo obětované zvíře, které tak symbolicky naznačovalo trest za její porušení. Smlouva se proto hebrejsky neuzavírá, ale tzv. řeže. Rozříznuté vody tak odkazují ke smlouvě mezi Hospodinem a jeho lidem.

Také setkání se Vzkříšeným má zavazující a smluvní charakter. Také v křesťanství existuje výrazný předěl mezi časem, kdy nás Bůh jako člověk v konkrétním čase a místě vyučoval, aby posléze jako Vzkříšený stál po boku těm, kteří jeho učení a vzkříšení zvěstují a vyučují. Také v křesťanství přestupujeme symbolickou hranici, za níž už nejsme primárně podřízeni lidským vládám a požadavkům, ale vůli a požadavkům Božím.

Každá hranice se dá překročit oběma směry. Do Egypta se dá vrátit. Sloužit lze lidem, byť na úkor služby Bohu. Židovsko-křesťanské náboženství klade veliký důraz na lidskou odpovědnost. Bůh chce, abychom své bitvy bojovali sami, abychom se obraceli správným směrem, abychom chápali svou svobodu jako službu Bohu, abychom tvořili společenství. Velikonoční události mají změnit naše životy. Ale to neznamená, že jsme už na všechno sami. Bůh je a bude s námi na našich cestách, nejdeme jen za ním, jdeme zároveň s ním. To je obrovská nabídka, pro kterou se vyplatí lecjaká změna. Bůh je s námi. I když půjdeme roklí šeré smrti, nemusíme se bát ničeho zlého (Ž 23).

¹ Pojem církev pochází z řeckého Kyriaké, „Pánova“ (Kyrios – Pán), z označení Ekklésia tí Kyriú, „shromáždění Pánovo“